

כיצד, קודם-כל, לחשוף בכל פרט יכולת מופלאה זו של האני האישי" ליהפך ל"אני לוחם", לעמוד בסיטואציות האימה, להבינו, להתגבר עליהן — ולהתמיד ולהיות צמוד למשימתו האישית ולמטרת יחידתו-מסגרתו"; וכן יהיה על ענף כזה לסמן את הדרך, דהיינו את מערכת-הפעולות, לטיי פוחה של יכולת-רכוח זו. על פתרונות משוערים והצעות חשובה לשאלות אלו, לדרכים מעשיות לכך ול"תרגולת-נפש" ה"תפעול-צותא" שנועדו לכך, וכן על שינויים הנראים כנחוצים בחלוקת פרקיה-הזמן בתכנית-האימונים — ינסה הח"מ לעמוד ברשימה שניה.

ויכולתה של זו להפיק ממנו, בבטחה ובדעת, כל הטמון בו. על מלוא כושרו האישי והעצמאי, להשגת מטרת הלחימה שלה — יכולות לבוא רק כפרי ה"כינון" וההדרכה-הצבאית כאחת.

נפש הלוחם זקוקה לכמה יסודות, שבכוחם והשפעתם תתגבש בתוכה ה"מהות הלוחמת". יסודות אלה הם: תודעת יעוד, חברותא, נכונות, צייתנות (כגילוי חבצע של משמעת) ואחר-ריות. ובאימוני יחידות-מסגרות, יש לשזור גם אימון מיוחד, לצורך טיפוחם של יסודות אלה. דבר זה יכול, כמובן, להיעשות רק לאחר מחקר מקיף על-ידי ענף מיוחד ל"חקר המהות-הלוחמת". ענף כזה חייב יהיה לתת את התשובה על כך

שירות-קבע בצה"ל - מדוע כן!

ב'סרון, משרת-קבע ותיק

משאב אחד ועיקרי לנו — הנוער הישראלי. אך מי איננו פונה אליו ודורש אותו כחיוני? מוסדות הוראה; מוסדות מדע; התעשייה; ההתישבות ושטחי הפיתוח — ועדיין לא

תמה רשימת הזועקים והתובעים. כל אלה עומדים ומכריזים "הטובים ביותר — אלי, והטובים לאחרים". כרגיל פועל חוק "הביקוש וההצע" את פעולתו והמחיר עולה. לא נחקר מה מציעים אחרים — אך נבחון את אשר צה"ל מציע למועמד לגיוס לשירות-קבע:

שירות לאומי בעל חיוניות ממדרגה ראשונה — בכך מודים הכל. אולם — אין די בהכרה זאת, כי שואלים "אז למה דווקא אני? הרי אני..." וכאן שורה ארוכה של טענות מדוע

אקדים ואומר: לא ערכתי מחקר מדעי בנושא. רשימתי זו הנה תוצאה משיחות שניהלתי עם אנשים שונים, בתוקף תפקידי ומחוצה לו. שוחחתי עם קצינים וחוגרים, צעירים וקשישים, משרתי חובה וקבע ואף אנשי מילואים. להלן אסכם כמה מהנקודות העיקריות אשר הועלו בשיחות אלה. מן המקובלות הוא שצה"ל זקוק עתה למשרתי-קבע צעירים — ואין דבר זה צריך ראייה. דיינו אם נזכיר את הפעולות השונות בהן נוקט צה"ל בשטח זה.

מדי שנה הולך וגדל מספר משרתי-הקבע הפורשים לחיים אזרחיים. בצבא הבריטי מקובל לחשוב כי גיל ה-45-40 הוא גיל הפרישה הרצוי לגבי רוב המשרתים (להוציא כמה בעלי מקצועות מיוחדים ונדירים, וכן בעלי הדרגות הגבוהות). אף על פי שבחיים האזרחיים נפסקת הפעילות היצרנית והעסקית לכל המוקדם בגיל 60 ונמשכת לפעמים עד סוף שנות ה-70. בצה"ל דומה המצב ואף דאג לכך המחוקק, בקבעו זכותו של משרת-קבע לקבלת קצבה חלקית מגיל 40. כשלעצמה חיובית תופעה זאת של עזיבה, לפחות מבחינת הצבא. היא יוצרת מוקדי משיכה למתגייסים חדשים ומאפשרת להעלות בדרגה צעירים, אשר הגיע הזמן להטיל עליהם תפקידים אחראים יותר. אולם המציאות היא, שאין באים די צעירים למלא את השורות. יתכן כי הפרישה בגיל מוקדם, דווקא בה יש כדי להרתיע חלק מהמועמדים-בכוח מלהתגייס. נוסף לצורך במילוי החסר זקוק צה"ל לאנשי מדע וטכנאים רבים. השנים האחרונות חוללו שינויים רבים במדע ובטכניקה — תופעה אשר לא פסחה על צה"ל, על כל חילותיו. הכלים והשיטות החדשים דורשים בעלי ידע טכני ומדעי, יחידות-השדה זקוקות למפקדים צעירים; כל אלה — מאין יבואו?

הוא איננו יכול לשרת, אף-על-פי שהוא רוצה, אבל... ואין זאת השתמטות, כי אם הסתייגות הנובעת מחוסר ידיעת התנאים.

שירות מענין ורבי-גוני — וזה חשוב ביותר. אל נא נלזל באמביציה הטבעית של הנוער לעסוק בדבר מענין, מושך ומועיל, והאפשרות הניתנת לבחור מוכשר לעלות בדרגה ולהתקדם — היא רק משלימה נקודה זאת.

תנאי השכר — יש וגורם זה מתקבל בלגלוג קל ולכאורה לא בלי הצדקה. תנאי השכר של משרתי-קבע הוקבלו לשירות המדינה. קשה להגיד שהיתה הצדקה לכך, כי אין קיים שיוון בין שירות-הקבע לשירות המדינה. אין "יום עבודה" הרגיל בצבא דומה ליום העבודה במשרד ממשלתי. מבלי לדבר על השעות הרבות אשר מקדיש החייל לשירותו שלא במסגרת "יום עבודה". אין דומים לא המתח ולא האחריות של בעלי דרגות "מוקבלות" בצה"ל לאלה שבשירות המדינה. על-כן, אף אם אוביקטיבית קשה להגיד שמשרתי-הקבע סובלים משכר גרוע, הרי לפחות סוביקטיבית קיימת הרגשת קיפוח הנובעת מהקבלה מזורה זאת.

תנאים סוציאליים — בשטח זה, כך נדמה לי, עולה צה"ל על מוסדות רבים במדינה: שירות רפואי ואשפוז חנם, חופשה שנתית ארוכה ונופש משפחתי זול, הקניית השכלה תיכונית חנם, עזרה בהקניית השכלה תיכונית לילדים ועוד הנאה מהנחות שונות; כל אלה ניתנים למשרתי-קבע.

אולם נקודה אחת אני חוזר ומדגיש ללא לאות בשיחותי:

המשרת בשירות-קבע בשל יתרונות חומריים — מוטב לו ולצה"ל כי לא ישרת בו. נכון שאי-אפשר לשבוע מציונות בלבד; אלא שהלחם המוגש בצה"ל יהיה מריר בלא ציונות — אף אם אנו נוהגים לזלזל מה במושג "ישן ונדוש" זה.

אינני יכול לעצום עיני למציאות הקיימת, המצביעה, כביכול, על ירידה במתח ההתנדבות וההתגייסות. אין הצבא אלא חלק מתוך העם, והמתגייסים אליו אף הם מושפעים מהנעשה ברחוב האזרחי (וטוב שכך, כי שואפים אנו להיות צבא עממי).

אין חלקי עם המאשימים את הנוער בן ימינו ב"חוסר רוח התנדבות" ומכנים אותו "נוער אספרסו", "ריקני" ושאר כינויים, הבאים, בין היתר, להדגיש את חשיבותו של הדור המבוגר-יותר לעומת הצעירים האלה, אשר אינם יודעים... אינם רוצים... וכן הלאה. כדאי כי נזכיר לעצמנו את הפעור לות המיוחדות שננטפו בשעתו בדורנו, כדי להביא משתמטים לידי התנדבות ליחידות העבריות בצבא הבריטי ולכוחות הפנימיים (כגון נוטרות, פלמ"ח), כאז כן עתה, קיים קומץ משוגעים לדבר המתנדבים בלב ונפש — ו"קומץ" אחר אשר לועג להם. בתווך היה, ועדיין קיים, הרוב הגדול — ואליו אני פונה, כי הוא הוא הרוב אשר מוכן כי ינחו אותו. הוא מוכן לצעוד בתלם, אך אין הוא מסוגל לקפוץ בראש המחנה. ולכן, מוטב כי נחדל מהשמיץ את הנוער שלנו, אשר כיום איננו פחות מוכן למעשי התנדבות משהיו אבותיו ואחיו

הגדולים ממנו. אירע לנוער שלנו כיום אשר אירע לעמים רבים לאחר שחרור לאומי, כאשר לאחר מאבק ממושך ירדה עליו ליאות ויש לעוררו. ועוד: דמות הדור אשר נאבק, מתוארת בוהר הגבורה והתהילה, אפופת מסתורין ו"ציזבאטים", וממולו הדור היורש, כביכול עני במעש וחסר גבורות. ולמעשה, הדור אשר נאבק, "הדור הקודם", איננו דור של ענקים, אלא בני תמותה רגילים על כל חיותיהם ופחדיהם, אשר עשו את המוטל עליהם — מי מתוך התלהבות, מי מתוך הכרה, ומי מתוך רצון להרפתקאות. ואילו הדור הצעיר של היום עובר תקופת-תעיה עד אשר ימצא אפיקים מתאי-מים ונכונים למרצו וליכלתו.

עד כאן, דומני שאין הבדל בין שירות-קבע ושאר קריאות ל"התנדבות" במדינה. בנקודה אחת נבדל צה"ל ל"רעה" מגופים אחרים. מבין המועמדים לשירות-הקבע נוהגים להציג לי שאלה אחת, אשר התשובה עליה קשה לי למדי: "ובכן אתגייס; אולם, לכמה זמן אני מובטח שאכן אוכל לשרת? האוכל להתקיים מן הקצבה? והרי מקצוע אזרחי אין לי!"

תקנון השירות הנהוג היום איננו עונה די הצורך על שאלה זאת. לדעתי יש להקדיש לבעיה זו יותר תשומת לב מאשר בעבר, ותהיה בכך תרומת-מה למאמינו למשוך את הנוער לשירות-קבע. כרעיון יסודי, החייב כמובן בבדיקה ובשיקור לים קפדניים, נראית לי תכנית אשר תאפשר למשתחרר, בקבוצות גיל ודרגה מוגדרות-מראש, לעבור ללא קשיים יתרים לשירות האזרחי במדינה ובמוסדות ציבור אחרים — ועבודה כאזרח בצה"ל בכלל זה — כאשר זכויותיו מוגדרות ורבות יותר מעובד-אזרח רגיל (דהיינו: זכויות-השק"ם, הצטברות ע"ח פנסיה, ו"ותקרין" וכדומה, זכויות סוציאליות, וכן השתתפות הצבא במתן חינוך-תיכון לילדים). לפי רעיון זה חייב בעל דרגה מסוימת לפרוש בגיל נתון, וטוב כי ידע זאת מראש. ודאי כי אין נקודה זאת שאלת-היסוד המונעת התנדבות לשירות-קבע, אך היא קיימת, וניטיב לעשות אם נפעל לשיפורים אף בשטח זה.

אמצעי רצוי להכנת מועמדים לשירות-קבע אני רואה בהקמת בתי-ספר תיכוניים צבאיים, כדוגמת הפנימיה הצבאית, אך בלתי תלויים במוסדות אזרחיים, וכן הקמת מוסדות דומים ברמה של בתי-ספר מקצועיים. הלימוד בהם יהיה בתשלום מינימלי או בחינם לאלה אשר יתחייבו מראש לתקופה ארוכה של שירות-קבע. החינוך יכון לשירות הצבאי אף את אלה אשר אינם מתחייבים על כך מראש, ואם יתחייבו מאוחר יותר, יוחזרו להם תשלומי שכ"ל ששילמו (כי הרי ספק הוא אם נער בן 15 יוכל להחליט מראש כי ברצונו לשרת בקבע).

לסיכום: שירות-הקבע נראה לי כשירות שיש עמו סיפוק רב, באשר הוא חיוני, בלתי שגרתי ורבי-גוני. אם גם נדרש מאיש-קבע רבות באשר לתנאי עבודה, השקעת מרץ ואחריות, מקבל הוא פיצוי מלא בהרגשת מילוי שליחות המלח, מאז ומתמיד, את השירות בצה"ל.